

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

PL. ÚS 15/2011-21

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 16. februára 2011 v pléne o sťažnosti M. F., Ď., zastúpeného advokátom JUDr. M. V., Z., za účasti E. E., Ď., pre namietanú neústavnosť a nezákonnosť volieb starostu obce Ďurkovce konaných 27. novembra 2010 takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť M. F. z a m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. PL. ÚS 15/2011-16 z 12. januára 2011 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie sťažnosť M. F. (ďalej len „sťažovateľ“), za účasti E. E. (ďalej len „odporkyňa“ alebo „zvolená starostka“), ktorou namieta neústavnosť a nezákonnosť volieb starostu obce Ďurkovce konaných 27. novembra 2010 (ďalej aj „volebná sťažnosť“).

2. Sťažovateľ vo svojej sťažnosti uviedol, že vo voľbách konaných 27. novembra 2010 sa ako kandidát uchádzal o funkciu starostu obce Ďurkovce. Vo voľbách získal 34 hlasov oprávnených voličov, čo predstavuje 38,20 % hlasov vo volebnom obvode.

Zo sťažnosti vyplýva, že «Sťažovateľ namieta priebeh a výsledky volieb starostu obce Ďurkovce z dôvodu, že volebný lístok bol odovzdaný aj voličmi, ktorí v deň konania volieb boli preukázateľne buď v zahraničí alebo hospitalizovaní v nemocnici, a to konkrétne: J. L. - hospitalizovaný v nemocnici, prepustený do domáceho liečenia dňa 29.11.2010, B. B. - dlhodobo pracuje v zahraničí, T. V. - hospitalizovaný na psychiatrii, Š. Ž. - dlhodobo pracuje v Českej republike, J. Ž. - dlhodobo pracuje v Českej republike, E. P. - pobyt v zahraničí, sl. F. - hospitalizovaná na psychiatrii.

Ďalšia námietka sťažovateľa smeruje proti samotnému zloženiu miestnej volebnej komisie, ktorá mala 6 (šesť) členov, pričom dvaja jej členovia sú blízkymi príbuznými - synmi zvolenej kandidátky na starostu. Práve títo dvaja členovia volebnej komisie - synovia zvolenej kandidátky na starostu, a to p. Š. E. a G. R. chodili spoločne s volebnou urnou za voličmi, ktorí nemohli prísť voliť a požiadali o možnosť voliť do prenosnej urny, pričom p. R. sa najmenej v jednom prípade vrátil do volebnej miestnosti a požiadal o vydanie ďalšieho volebného lístka s odôvodnením, že mu jeden chýba a volebná komisia mu takýmto spôsobom vydala ďalší hlasovací lístok.

Sťažovateľ podotýka, že vyššie uvedeným dvom členom miestnej volebnej komisie nebol daný jeden zoznam voličov, ktorý požiadali o možnosť vykonať volebný akt do prenosnej urny, ale dostali len adresy voličov, ktorých mali „navštíviť“. (...)

Vzhľadom na skutočnosť, že k porušeniu slobody, osobnosti a tajnosti voľby došlo vo vzťahu k väčšiemu počtu voličov, je potrebné konštatovať, že opísané okolnosti sú spôsobilé ovplyvniť výsledok voľby starostu. Nezákonnosť a neústavnosť volieb tak nadobudla intenzitu, ktorá má za následok neplatnosť volieb a ovplyvnenie celkového rozhodnutia voličov.

Zvolené orgány územnej samosprávy tak nie sú výsledkom vôle voličov vyjadrenej ich slobodným hlasovaním. Nie je tak dodržané ustanovenie čl. 30 Ústavy Slovenskej republiky a ktorého ochrany sa sťažovateľ domáha. (...)».

3. Vzhľadom na uvedené skutočnosti sťažovateľ navrhol, aby ústavný súd o jeho volebnej sťažnosti takto rozhodol:

„1) Ústavný súd Slovenskej republiky vyhlasuje voľby starostu obce Ďurkovce konané dňa 27. 11. 2010 za neplatné.

2) Ústavný súd Slovenskej republiky výsledky volieb starostu obce Ďurkovce konané dňa 27. 11. 2010 v zmysle zápisnice miestnej volebnej komisie o hlasovaní zo dňa 28. 11. 2010, zrušuje.“

4. Na základe výzvy ústavného súdu sa podaním doručeným ústavnému súdu 22. decembra 2010 k volebnej sťažnosti vyjadrila odporkyňa takto:

K námietke hlasovania voličov, ktorí sa zdržiavajú v zahraničí, uviedla, že voliči J. L., T. V., Š. Ž., J. Ž. a E. P. sa volieb nezúčastnili, čoho dôkazom je zoznam voličov, v ktorom ani jedna z týchto osôb nie je zakrúžkovaná, t. j. označená, že hlasovala. Ďalšia osoba sl. F. sa v obci nenachádza ani nie je v zozname voličov uvedená—k tomu odporkyňa ešte dodala, že *„(...) Sťažovateľ mal zrejme na mysli sl. K. K. (p. F. je jej stará matka, ktorá sa u K. zdržiava, ale nie je prihlásená na trvalý pobyt). Je pravda, že sl. K. sa v čase volieb nezdržiavala doma, ale ani nie je uvedená v zozname voličov, ako keby hlasovala. (...)“*. Ďalší volič—B. B. je uvedená v zozname voličov, pričom v čase volieb sa zdržiavala doma v obci.

K námietke zloženia miestnej volebnej komisie (ďalej aj „volebná komisia“) odporkyňa uviedla, že zapisovateľka bola menovaná starostkou obce, pričom za člena do volebnej komisie delegovala iba politická strana SMK-MKP. Chýbajúcich členov komisie vymenovala tiež odporkyňa v zmysle § 14 zákona Slovenskej národnej rady č. 346/1990 Zb. o voľbách do orgánov samosprávy obcí v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o voľbách“) ako úradujúca starostka. Š. E. a G. R. sú jej synovia a majú právo byť po splnení podmienok členmi volebnej komisie rovnako, ako ostatní obyvatelia obce.

Pokiaľ ide o hlasovanie mimo volebnej miestnosti, odporkyňa k tomu uviedla, že je vecou volebnej komisie, ktorých členov pošle s volebnou urnou. Zrejme sa členovia komisie dohodli na osobách, ktoré pôjdu s urnou, v opačnom prípade by mal člen komisie, ktorý

s týmto nesúhlasil, odmietnuť podpísanie zápisnice. Podľa vyjadrenia členov volebnej komisie nie je pravda, že G. R. si bol vypýtať ďalší hlasovací lístok tak, ako to tvrdí sťažovateľ. Odporkyňa zároveň k svojmu písomnému stanovisku priložila aj zoznam osôb pozbavených spôsobilosti na právne úkony v obci Ďurkovce.

II.

5. Na základe žiadosti ústavného súdu starostka obce 22. decembra 2010 doručila ústavnému súdu kompletnú dokumentáciu týkajúcu sa volieb starostu obce Ďurkovce.

6. Zo zápisnice miestnej volebnej komisie o výsledku volieb starostu obce Ďurkovce z 27. novembra 2010 vyplýva, že počet osôb zapísaných v zoznamoch voličov je 107 a počet platných hlasovacích lístkov odovzdaných pre voľby starostu obce bolo 89. Zvolená starostka z celkového počtu 89 platných hlasov získala 46 hlasov, sťažovateľ získal 34 hlasov a ďalší kandidát P. O. získal 9 hlasov. Zápisnicu miestnej volebnej komisie o výsledku volieb starostu obce podpísali bez výhrad všetci členovia tejto komisie.

7. Zo zoznamu voličov oprávnených hlasovať v jedinom volebnom okrsku obce Ďurkovce vyplýva, že počet voličov, ktorí sa volieb zúčastnili a ich prítomnosť bola volebnou komisiou vyznačená zakrúžkovaním v zozname voličov, je 89.

8. Zo zoznamu žiadostí o hlasovanie do prenosnej volebnej schránky v obci Ďurkovce vyplýva, že túto možnosť využili štyria voliči (E. P., M. R., E. R. a L. R.), ktorí boli aj riadne vyznačení v zozname voličov.

9. Z čestných vyhlásení V. B. a L. B. z 29. decembra 2010 vyplýva, že uvedené osoby majú vedomosť o tom, že „*volička B. B., sa nezdržiavala dňa 27. novembra 2010 v mieste trvalého bydliska z dôvodu, že dlhodobo je zamestnaná v Holandsku*“.

10. Z oznámenia Okresného súdu Veľký Krtíš sp. zn. Spr. 966/10 z 18. novembra 2010 vyplýva, že jedinou osobou pozbavenou spôsobilosti na právne úkony, ktorá nemá právo zúčastniť sa volieb v okrese Veľký Krtíš, je J. C.

11. Dňa 10. januára 2010 došlo na ústavnom súde k otvoreniu—inak riadne zapečatenej—predmetnej volebnej dokumentácie a prepočítaním sa zistilo, že počet odovzdaných platných hlasovacích lístkov pre voľby starostu (celkom 89 kusov hlasovacích lístkov) je zhodný s počtom zakrúžkovaného poradového čísla osôb na zozname voličov. Na zozname voličov sú uvedené aj mená J. L., E. P., T. V., Š. Ž. a J. Ž., avšak poradové čísla pred ich menami na zozname voličov zakrúžkované nie sú. B. B. je tiež zapísaná v zozname voličov a jej účasť vo voľbách zakrúžkovaním poradového čísla pred jej menom je aj vyznačená. Sťažovateľom označené meno „*sl. F.*“ sa v zozname voličov nenachádza.

III.

12. Podľa čl. 129 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) ústavný súd rozhoduje o ústavnosti a zákonnosti volieb do orgánov územnej samosprávy.

Podľa čl. 69 ods. 3 ústavy starostu obce volia obyvatelia obce, ktorí majú na jej území trvalý pobyt, na základe všeobecného, rovného a priameho volebného práva tajným hlasovaním na štvorročné obdobie.

Podľa čl. 30 ods. 1 ústavy občania majú právo zúčastňovať sa na správe verejných vecí priamo alebo slobodnou voľbou svojich zástupcov. Cudzinci s trvalým pobytom na území Slovenskej republiky majú právo voliť a byť volení do orgánov samosprávy obcí a do orgánov samosprávy vyšších územných celkov.

Podstatou ochrany ústavnosti vo volebných veciach je ochrana práv zaručených čl. 30 ústavy, t. j. aktívneho a pasívneho volebného práva. Všeobecné volebné právo, ktoré je v tomto článku zaručené, znamená právo všetkých občanov, resp. obyvateľov obcí v danom štáte, ktorí dosiahli istú vekovú hranicu, jednak svojím hlasom spolurozhodovať pri tvorbe zastupiteľských orgánov (aktívne volebné právo) a jednak uchádzať sa o zvolenie za člena niektorého zo zastupiteľských orgánov (pasívne volebné právo). Rovnosť volebného práva znamená zaručenie toho, aby každý z voličov i kandidátov mal rovnaké postavenie.

Podstatou zákonnosti volieb do orgánov samosprávy obcí je uskutočnenie volieb v súlade so všetkými právnymi predpismi so silou zákona, ktoré sa týkajú volieb do orgánov samosprávy obcí (mutatis mutandis PL. ÚS 34/99). Zistená nezákonnosť volieb do orgánov samosprávy obcí musí byť v príčinnej súvislosti s takým následkom porušenia práv, ktoré je v konečnom dôsledku porušením ústavného volebného práva a jeho princípov (mutatis mutandis PL. ÚS 21/94).

Základným pravidlom pre interpretáciu zákonov, ktoré bližšie upravujú výkon politických práv, je čl. 31 ústavy. Podľa tohto ustanovenia zákonná úprava všetkých politických práv a slobôd a jej výklad a používanie musia umožňovať a ochraňovať slobodnú súťaž politických síl v demokratickej spoločnosti.

Toto ustanovenie ústavy má priamu spojitosť so všetkými politickými právami vyjadrenými v ústave a svojou povahou ovplyvňuje formovanie politických síl v demokratickej spoločnosti. Slobodná súťaž politických síl nachádzajúca výraz predovšetkým vo voľbách je základným predpokladom fungovania demokratického štátu (PL. ÚS 19/98).

Voľby môžu byť v zmysle judikatúry ústavného súdu (a tiež podľa teórie ústavného práva) spochybnené v zásade tromi spôsobmi, a to tým, že došlo k volebnej chybe (napr. nesprávne sčítanie hlasov a iné číselné omyly), k volebnému deliktu (úmyselne nesprávne sčítanie alebo iné falšovanie volieb počas ich priebehu) alebo k neprípustnému ovplyvňovaniu výsledku hlasovania (oblasť nekalej volebnej súťaže a použitých prostriedkov volebnej kampane; napr. PL. ÚS 98/07).

Právomoc ústavného súdu zrušiť výsledok volieb alebo vyhlásiť voľby za neplatné podľa § 63 ods. 1 zákona o ústavnom súde sa uplatní len vtedy, ak k porušeniu zákona dôjde spôsobom ovplyvňujúcim slobodnú súťaž politických síl v demokratickej spoločnosti. Na uplatnenie tohto oprávnenia ústavného súdu sa však vyžaduje hrubé alebo závažné porušenie, prípadne opätovné porušenie zákonov upravujúcich prípravu a priebeh volieb (napr. PL. ÚS 17/94, PL. ÚS 19/94, PL. ÚS 50/99). Inými slovami, nie každé porušenie volebného zákona vyvoláva nevyhnutne neplatnosť volieb alebo voľby kandidáta. Ústavný

súd každý prípad posudzuje materiálne, prihliada pritom tak na účel a zmysel volebného zákona, ako aj na princípy uznávané demokratickými štátmi. Neplatnosť volieb alebo voľby kandidáta môže spôsobiť len tak závažné porušenie volebného zákona, ktoré už sponchybňuje výsledky volieb a ktoré odôvodnene vyvoláva pochybnosť o tom, či voľby a ich výsledky sú prejavom skutočnej vôle voličov.

S ohľadom na uvedené zásady a kritériá ústavný súd aj v danom prípade posúdil, či zistené skutočnosti jednotlivito alebo spoločne sú ústavne relevantným porušením príslušných ustanovení volebného zákona a ústavy.

13. Podstata predmetnej volebnej sťažnosti spočíva v tom, že podľa tvrdenia sťažovateľa sa do výsledku volieb v prospech zvolenej starostky započítavali aj hlasy voličov, ktorí sa volieb ani nezúčastnili, pretože sa dlhodobo zdržiavajú v zahraničí, alebo preto, že sú pozbavení alebo obmedzení spôsobilosti na právne úkony a hospitalizovaní na psychiatrii. Sťažovateľ poukázal konkrétne na tieto osoby:

„J. L. - hospitalizovaný v nemocnici(...), B. B. - dlhodobo pracuje v zahraničí, T. V. - hospitalizovaný na psychiatrii, Š. Ž. - dlhodobo pracuje v Českej republike, J. Ž. - dlhodobo pracuje v Českej republike, E. P. - pobyt v zahraničí, sl. F. - hospitalizovaná na psychiatrii.“

Podľa § 31 ods. 1 zákona o voľbách volič hlasuje osobne. Zastúpenie nie je prípustné. (...)

Ústavný súd konštatuje, že z predloženého zoznamu voličov obce Ďurkovce vyplýva, že zo sťažovateľom označených mien sa v tomto zozname nachádzajú mená voličov J. L. (poradové č. 59), E. P. (poradové č. 75), T. V. (poradové č. 101), Š. Ž. (poradové č. 106) a J. Ž. (poradové č. 107), pričom poradové čísla pred ich menami na zozname voličov zakrúžkované nie sú. B B. je tiež zapísaná v zozname voličov a jej účasť vo voľbách zakrúžkovaním poradového č. 8 pred jej menom je aj vyznačená. Okrem uvedeného ústavný súd konštatuje, že v zapečatenej volebnej dokumentácii obce Ďurkovce sa nachádzalo presne toľko volebných lístkov (89 kusov), ktoré sa rovnajú zakrúžkovaným poradovým číslam voličov.

Z uvedeného vyplýva, že vykonaným dokazovaním bolo vyvrátené tvrdenie sťažovateľa, podľa ktorého sa do výsledku volieb v prospech zvolenej starostky započítavali aj hlasy voličov, ktorí sa volieb ani nezúčastnili, resp. nemohli zúčastniť. Preto vo vzťahu k tejto časti volebnej sťažnosti nedošlo k porušeniu § 31 ods. 1 zákona o voľbách, a nie sú dôvody na vyhlásenie volieb za neplatné podľa § 63 ods. 1 písm. a) zákona o ústavnom súde.

Účasť voličky B. B. na voľbách síce bola spochybnená čestným vyhlásením svedkov, avšak vzhľadom na okolnosti danej veci (pri rozdiel 12 hlasov) jeden spochybnený voličský hlas nemohol intenzívne zasiahnuť do volebnej súťaže, a tak podstatným spôsobom ovplyvniť napadnuté voľby, že by to mohlo viesť k spochybneniu ich výsledkov (mutatis mutandis PL. ÚS 14/99).

14. Sťažovateľ tiež namietal, že sa do výsledku volieb v prospech zvolenej starostky započítavali aj hlasy voličov, ktorí majú pozbavené alebo obmedzené spôsobilosti na právne úkony a sú hospitalizované na psychiatrii. Sťažovateľ menoval T. V. a „*sl. F.*“.

Podľa § 2 ods. 2 písm. d) zákona o voľbách prekážkou vo výkone volebného práva je pozbavenie alebo obmedzenie spôsobilosti na právne úkony.

Z oznámenia Okresného súdu Veľký Krtíš sp. zn. Spr. 966/10 z 18. novembra 2010 vyplýva, že jedinou osobou pozbavenou spôsobilosti na právne úkony, ktorá nemá právo zúčastniť sa volieb v okrese Veľký Krtíš, je J. C. Okrem uvedeného treba dodať, že „*sl. F.*“ nie je uvedená v zozname voličov obce Ďurkovce, teda sa ani nemohla zúčastniť napadnutých volieb. T. V. síce je na uvedenom zozname voličov (poradové č. 101), volieb sa však nezúčastnil (jeho poradové číslo pred menom zakrúžkované nie je), hoci podľa oznámenia Okresného súdu Veľký Krtíš nie je pozbavený alebo obmedzený na právne úkony.

Z uvedených dôvodov tvrdenia sťažovateľa o nezákonnosti a neústavnosti napadnutých volieb je aj v tejto časti neopodstatnené.

15. Sťažovateľ namietal aj zloženie volebnej komisie, pretože jej členmi boli aj deti zvolenej starostky.

Podľa § 14 zákona o voľbách každá politická strana, ktorá podáva kandidátne listiny do obecného (mestského) zastupiteľstva, deleguje najneskôr 55 dní pred dňom volieb do miestnej volebnej komisie jedného člena a jedného náhradníka (ods. 1).

Miestna volebná komisia musí mať najmenej päť členov. Ak miestna volebná komisia nie je v tomto počte vytvorená spôsobom uvedeným v odseku 1, vymenuje zostávajúcich členov starosta obce (ods. 2).

Odporkyňa k uvedenej námietke uviedla, že za člena do volebnej komisie delegovala iba politická strana SMK-MKP. Chýbajúcich členov komisie vymenovala ona ako úradujúca starostka v zmysle citovaného ustanovenia zákona o voľbách, pričom dvaja členovia tejto komisie sú jej synovia.

Ústavný súd už judikoval, že volebný zákon nezakazuje blízkym osobám kandidátov byť členmi volebných komisií (napr. PL. ÚS 20/01). Inými slovami, samotné členstvo kandidátovi blízkej osoby vo volebnej komisii samo osebe nemôže byť volebnou vadou. Z toho tiež vyplýva, že volebná komisia pracovala v danom prípade v zložení zodpovedajúcom zákonu, preto námietky sťažovateľa neobstoja ani v tejto časti volebnej sťažnosti.

16. Napokon sťažovateľ namietal aj hlasovanie mimo volebnej miestnosti, pretože volebná komisia vyslala práve synov odporkyne, aby vykonali hlasovanie s prenosnou volebnou schránkou.

Podľa § 31 zákona o voľbách volič môže požiadať zo závažných, najmä zdravotných dôvodov okrskovú volebnú komisiu o to, aby mohol hlasovať mimo volebnej miestnosti, a to len v územnom obvode volebného okrsku, pre ktorý bola okrsková volebná komisia zriadená. V takom prípade okrsková volebná komisia vyšle k voličovi dvoch svojich členov s prenosnou volebnou schránkou, hlasovacími lístkami a obálkou. Volič hlasuje tak, aby sa dodržala tajnosť hlasovania.

K hlasovaniu do prenosnej volebnej schránky ústavný súd uvádza, že neboli zistené žiadne právne relevantné skutočnosti ovplyvňujúce výsledok volieb, napr. že by sa pri hlasovaní do urny v danom prípade nedodržala tajnosť hlasovania. Podľa zoznamu žiadostí o hlasovanie do prenosnej volebnej schránky o túto možnosť požiadali štyria voliči, ktorých účasť bola aj volebnou komisiou riadne zaznamenaná. Žiadosť jedného člena volebnej komisie o vydanie „*d'alšieho volebného lístka*“ nebola preukázaná, avšak ani v opačnom prípade by nemohla právne významným spôsobom ovplyvniť výsledky napadnutých volieb.

17. Vzhľadom na všetky uvedené skutočnosti ústavný súd dospel k záveru, že v súvislosti s napadnutými voľbami starostu obce Ďurkovce uskutočnenými 27. novembra 2010 nedošlo k porušeniu volebného zákona alebo ústavy takým spôsobom, ktorý mohol ovplyvniť výsledok napadnutých volieb starostu uvedenej obce. Z týchto dôvodov ústavný súd podľa § 63 ods. 1 písm. d) zákona o ústavnom súde rozhodol tak, ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 16. februára 2011